

Institutie (5)

“Deze Schriften (de Bijbel, w) hebben dus bij de gelovigen een volkomen gezag om geen andere reden dan hun overtuiging dat ze uit de hemel komen, alsof Gods eigen stem daarin vernomen wordt” (1.7.1). De Bijbel heeft goddelijk gezag. Calvijn benadrukt keer op keer dat de Schrift van God komt en dat we daarin Gods stem horen. Laten we daarom de Bijbel dagelijks onderzoeken. Daardoor wil de Heere Zijn volk onderwijzen. *Daarom moeten wij ook deze rechte weg betreden, als wij er oprecht naar streven God te aanschouwen zoals Hij werkelijk is. Wij moeten dan, wil ik zeggen, tot het Woord gaan; daarin wordt God ons aan de hand van Zijn werken naar waarheid en naar het leven beschreven, want die werken worden daar niet afgemeten aan ons verdorven oordeel, maar aan de maatstaf van de eeuwige waarheid (1.6.3).* Kortom, voor Calvijn heeft het Woord van God absoluut gezag. Wie een waar christen wil zijn is aangewezen op het onderwijs van de Schrift. En daarop alleen en vooral.

Geloofwaardigheid

In hoofdstuk 1.8 gaat Calvijn verder in op de geloofwaardigheid van de Schrift. Hoe weten we immers dat alles waar is wat in de Schrift gemeld wordt? Er worden wonderen beschreven, we horen van Mozes, Jesaja, en vele anderen. Hoe weten we dat die mensen geleefd hebben en daadwerkelijk deze dingen hebben opgeschreven? Dat zijn de vragen waar Calvijn in hoofdstuk 8 verder op ingaat. Het zijn vragen die vandaag de dag ook nog volop gesteld worden. Immers hoe kunnen mensen uit de dood opstaan? Hoe kan de aarde in 6 dagen geschapen zijn? Hoe kan water in bloed veranderen? En heeft Mozes eigenlijk wel de eerste boeken van de Bijbel geschreven? Heeft Mozes eigenlijk wel echt geleefd? Dat zijn vragen die door moderne mensen volop worden gesteld. Het is boeiend om de antwoorden die Calvijn geeft eens langs te lopen. Eén ding valt zeker op. Calvijn loopt niet weg voor moeilijke vragen. Hij stelt ze en probeert antwoorden te geven. De Schrift is geloofwaardig, vandaar dat Calvijn uitvoerig op allerlei kritiek ingaat. Opmerkelijk is al de titel die Calvijn aan hoofdstuk 8 meegeeft. We schrijven hem even uit: *“Op het gebied van de menselijke rede zijn er voldoende deugdelijke argumenten voorhanden waarmee de geloofwaardigheid van de Schrift bevestigd kan worden”.* Calvijn is dus kennelijk van oordeel dat goed nadenken ons reeds argumenten geeft om de geloofwaardigheid van de Bijbel te aanvaarden. Dat is een opmerkelijke gedachte. Laten we eens kijken wat Calvijn rond de geloofwaardigheid te berde brengt.

Aangrijpen

De lezing van de Bijbel heeft iets opmerkelijks. Calvijn wijst op de boeken van Cicero, Plato en Aristoteles. Deze boeken noemt hij fraai van stijl. Ze kunnen ook buitengewoon ‘bekoren, behagen, ontroeren en meeslepen’ (1.8.1). Maar met de Bijbel ligt het toch anders. Ik citeer Calvijn: *Hoe kenmerkend dit vermogen voor de Schrift is, blijkt wel hieruit dat geen enkel menselijk geschrift, al is het nog zo fraai van stijl, ons op dezelfde manier kan aangrijpen. Lees Demosthenes of Cicero, lees Plato, Aristoteles of een willekeurige andere schrijver uit dat gezelschap. Zij zullen je – ik erken het – buitengewoon bekoren, behagen, ontroeren en meeslepen. Maar als je je vervolgens zet tot de lezing van de Heilige Schrift, zal zij je – of je dat nu wilt of niet – zo levendig aangrijpen, zo in je hart doordringen en zo je diepste innerlijk in beslag nemen dat de invloed die de redenaars en wijsgeren uitoefenen, vergeleken bij de diepe indruk die zij maakt, bijna geheel in het niet verdwijnt. Blijkbaar is er in de heilige geschriften een soort goddelijke levensadem dat zij alle gaven en bekoorlijken van wat mensen voortbrengen zo ver te boven gaan (1.8.1).*

Calvijn wijst erop dat menselijke boeken ons kunnen bekoren. Zelf schreef hij zijn eerste boek over de zachtmoedigheid van Seneca, een heidense filosoof. Maar de Bijbel heeft voor hem een geheim. Daarin is een ‘soort goddelijke levensadem’ waardoor zij alles ver te boven gaat wat mensen voortbrengen. Vooral de inhoud van de Schrift legt beslag op de hoorder en lezer ervan: *‘Overal treedt de majesteit van de Geest aan de dag’.* Vervolgens wijst Calvijn op de ouderdom van de Bijbel (1.8.3), de wonderen (1.8.5), de profetieën die in vervulling zijn gegaan (1.8.7). Ook wijst Calvijn op Gods zorg voor de bewaring van de Bijbel. Keer op keer is gepoogd om de boeken van de Bijbel te vernietigen. De Heere heeft er echter over gewaakt dat we de Bijbel ook vandaag nog mogen hebben. Calvijn noemt de Joden de boekbewaarders van het Oude Testament: *En door toedoen van wie heeft God de leer van de zaligheid die in de Wet en de Profeten vervat is, voor ons bewaard, opdat Christus te zijner tijd geopenbaard zou worden? Door de Joden, die juist de grootste vijanden van Christus waren. Daarom noemt Augustinus hen terecht de boekenbewaarders van de christelijke kerk, want zij hebben ons voorzien van de teksten waarvan ze zelf geen gebruik maken (1.8.10).*

Johannes Calvijn (1509-1564)

Eenvoud

Een ander belangrijk kenmerk wat pleit voor de geloofwaardigheid van de Bijbel is haar eenvoud. Kennelijk kan hij het eerste hoofdstuk van Lukas niet zonder ontroering lezen. Ik citeer een klein leerzaam stukje, ook wat betreft het lezen van de Bijbel door Calvijn zelf: *Als we dan verder gaan met het Nieuwe Testament, hoe sterke zijn de schragen niet waarop de waarheid daarvan rust? Drie evangelisten vertellen de geschiedenis in eenvoudige, heel gewone bevoordingen. Die eenvoud wekt de afkeer van vele trotse mensen op. Zij letten namelijk niet op de belangrijke hoofdzaken van de leer, waaruit zij gemakkelijk zouden kunnen afleiden dat de evangelisten boven het menselijk begripsvermogen uit over hemelse verborgenheden spreken. Dit is zeker: wie ook maar een greintje ingetogenheid bezit, zal bij de lezing van het eerste hoofdstuk van Lukas van schroom vervuld raken. En dan nog de woorden van Christus, waarvan deze drie evangelisten een samenvatting geven – die onttrekken hun geschriften zonder moeite aan alle geringschatting (1.8.11).*

Het is onze trots die ons in de weg staat om de diepe boodschap van de Schrift in de eenvoudig en eerlijke woorden te verstaan. Calvijn werd met schroom vervuld bij het lezen van de geschiedenissen in de Evangelieën. Het Evangelie van Johannes heeft voor Calvijn een bijzondere betekenis en de brieven van Paulus en Petrus zijn vervuld met ‘hemelse verhevenheid’ die de geest gevangen kunnen houden.

Martelaren

Tenslotte wijst Calvijn ook op de geloofsvolharding van de martelaren (1.8.13). Ook dat noemt hij een krachtig argument voor de geloofwaardigheid van de Bijbel: *Zij hebben niet gearzeld voor de leer die ze eenmaal aangenomen hadden, moedig en onbevreesd, ja zelfs met grote blijmoedigheid de dood in te gaan. Zonden wij dan de leer die met zo’n waarborg aan ons overgeleverd is, niet met een vaste en ongeschokte overtuiging moeten aanvaarden? Het is dan ook geen gering bewijs ten gunste van de Schrift dat zij door het bloed van zoveel getuigen verzegeld is.*

Alle argumenten kunnen echter niet brengen tot geloof in de God van de Bijbel. Daartoe is vooral nodig de Heilige Geest. Calvijn sluit daar hoofdstuk 8 mee af: *Daarom zal de Schrift ons pas werkelijk tot de zaligmakende kennis van God kunnen brengen, als de zekerheid die wij over haar hebben, gefundeerd is in de innerlijke overtuiging door de Heilige Geest.* Slechts door het geloof leren we verstaan dat de Schrift het Woord van God is (1.8.13).